

El sistema mundial de protecció dels refugiats va ser creat el 1950, amb l'Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats i l'adopció de la Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats de Nacions Unides i el seu Protocol posterior, ratificats per 147 estats arreu del món. Aquest sistema de protecció es va concebre per a donar protecció internacional a les persones que no poden comptar amb la protecció dels seu propi estat i per a donar suport als països que els acullen.

En el dia mundial de les persones refugiades, volem ressaltar que avui al món hi ha 45,2 milions de persones que s'han vist obligades a abandonar les seves llars per greus violacions de drets humans. Moltes són les causes que obliguen als éssers humans a fugir, creuar fronteres i sol·licitar el reconeixement de la seva condició de refugiats: la persecució per motius de raça, religió, nacionalitat, la opinió política, gènere o orientació sexual i la pertinença a un determinat grup social.

Al llarg de 2012 van tornar a ser els països més empobrits els que van mostrar una major solidaritat amb les persones refugiades acollint al 80% de la població refugiada. A la Unió Europea, que acull a un 9,66% dels refugiats del món, van augmentar les sol·licituds d'asil, el 2012, en un 7% respecte el 2011, essent els països nòrdics els que registren un major increment de sol·licituds (38%), mentre que als països del sud d'Europa va caure en un 27% fruit, principalment, de les polítiques europees de control dels fluxos migratoris. Aquestes polítiques no tenen en compte la situació de les persones refugiades, invisibilitzades entre els fluxos migratoris, ja que aquestes utilitzen les mateixes rutes i portes d'entrada de les persones immigrants. Aquesta situació es veu agreujada si tenim en compte que des del 2009 l'accés al procediment de protecció internacional a ambaixades i consolats de l'estat espanyol s'ha vist greument limitat

En relació a l'accés al dret d'asil, l'estat espanyol ocupà l'any 2012 a el lloc número 14 pel nombre de sol·licitants d'asil a la Unió Europea i acull 4.510 persones refugiades, el 0,29% dels refugiats d'Europa. Seguint la tònica dels països del sud d'Europa, al territori espanyol, el 2012, s'ha produït un descens del 24 % en les sol·licituds de protecció internacional admeses a tràmit. S'ha concedit protecció internacional a 220 persones denegant-li aquesta protecció al 91% de les 2.579 persones sol·licitants.

En l'àmbit internacional, tots coneixem la greu situació que es viu a Síria i el nombre de refugiats d'aquest país s'incrementa dia a dia, arribant a superar el milió i mig de persones refugiades als països del voltant. I mestre aquesta crisi massiva segueix sense resoldre's, el govern espanyol manté la directriu, introduïda el 2011, que obliga a presentar el visat de trànsit a les persones nacionals d'aquest país, restringint el seu accés al territori espanyol i al procediment d'asil. Com ja vàrem demanar l'any passat, demanem a l'Estat Espanyol que modifiqui la seva política envers les persones amb necessitats de protecció internacional provinents de Síria i que s'emprin els instruments disponibles com la protecció temporal i/o humanitària per acollir aquestes persones mentre la situació al seu país no millori.

D'altra banda, l'any 2012 va arribar un primer contingent de 80 persones reasentades fruit del conflicte de Líbia, provinents del camp de refugiats de Shousha a Tunísia. Amb aquest pas, l'estat espanyol se suma al grup de països de la Unió Europea que accepten refugiats sota programes de reasentament de caràcter anual. Per als anys 2013 i 2014 s'ha aprovat un nou contingent de 30 persones reasentades, que tot i ser una xifra molt reduïda, quasi simbòlica, sembla mostrar el compromís de l'estat espanyol en mantenir aquest aposta.

Celebrem que el govern mantingui el seu compromís amb el manteniment del programa de reasentament. Tot i això, creiem que les xifres proposades pel govern espanyol són insuficients i volem aprofitar aquesta ocasió per reclamar un suport efectiu a les persones reasentades, assumint que acceptar el reasentament en territori espanyol implica una responsabilitat més enllà

d'oferir una condició legal i un territori en pau: implica treballar per a que aconseguixin una integració cultural, social i laboral realment efectiva.

És ja urgent que l'estat espanyol aprovi el reglament de la llei de protecció internacional, que és vigent des de 2009: aquesta llei contempla aspectes innovadors, com el reagrupament familiar, les situacions d'especial vulnerabilitat i per raons humanitàries, que no es poden aplicar a la pràctica per la manca de reglament.

També creiem que s'han de regular les condicions d'estada dels interns i l'accés de les organitzacions no governamentals als Centres d'Internament d'Estrangers (CIE) per, així, poder millorar en la identificació de possibles casos susceptibles d'accedir a la protecció internacional. També s'han de millorar les condicions d'accés al procediment de protecció internacional en frontera, tant a l'aeroport de El Prat de Llobregat com en el cas de l'arribada de polissons al port de Barcelona.

La crisi econòmica que patim tots plegats colpeja amb major intensitat a les persones que es troben en una major situació de vulnerabilitat, entre les quals es troben les persones refugiades. Les retallades en les polítiques socials i el desmembrament de l'Estat del Benestar estan dificultant greument el seu procés d'inclusió en la societat catalana, abocant-les sovint a l'exclusió social. Cal constatar la greu reducció de places d'acollida temporal per a sol·licitants d'asil a Catalunya. Alhora, cal evidenciar la situació de precarietat en la que es troben les persones sol·licitants de protecció internacional quan finalitzen els seus períodes d'estància en els dispositius d'acollida.

L'impacte de la crisi també afecta a les entitats que treballem amb aquesta població, ja que als endarreriments considerables en el cobrament de partides pressupostàries compromeses per diferents institucions públiques en anys precedents, encara pendents de pagament, hem de sumar la dràstica reducció de les contribucions destinades a cooperació internacional i ajuda humanitària. Aquests fets no només limiten la capacitat d'acció de les organitzacions no governamentals que acullen a sol·licitants d'asil i persones refugiades, compromentent el seu funcionament i amenaçant el seu tancament, a més, obliga a la discontinuació de programes iniciats i compromesos impedit així la finalització dels mateixos, augmentant la vulnerabilitat d'un col·lectiu de persones ja de per sí molt fràgil.

I encara és més preocupant la situació de les persones a qui s'ha denegat la seva sol·licitud de protecció internacional i no abandonen el territori, quedant en situació de desprotecció per la seva irregularitat administrativa i restringint, entre altres, l'accés als serveis públics de salut, amb les conseqüències tant negatives com les que hem conegut recentment.

Davant aquest panorama, no volem deixar de remarcar la importància de què les comunitats autònomes i els municipis s'impliquin en la promoció, defensa i garantia del dret d'asil i dels drets de les persones refugiades. En aquest sentit, celebrem la iniciativa de la Direcció General per a la Immigració de la Generalitat de Catalunya en impulsar, en el marc de la disposició IV de la Llei 12/2009, l'elaboració d'un document de bases per a l'elaboració d'un Pla de Protecció Internacional a Catalunya, en el que les entitats del sector hem participat en la seva elaboració. Esperem que aquest document serveixi de guia per a l'elaboració d'una veritable política catalana de protecció internacional que defensi i garanteixi, no només normativament sinó també amb instruments i recursos econòmics, el dret d'asil i els drets específicament destinats a persones sol·licitants d'asil i refugiades a Catalunya.

Aquest any, les organitzacions que participem d'aquest acte hem decidit donar veu a diverses experiències de refugi, una experiència que a Catalunya té més de 70 anys, quan els catalans, juntament amb molts ciutadans de la resta de l'estat espanyol, van haver de creuar la frontera francesa durant la guerra civil. L'exili català no només va assentar-se a Europa, sinó que va creuar

l'Atlàntic vers Mèxic, Veneçuela, els Estats Units, Xile i Argentina, entre altres països que van mostrar la seva solidaritat vers les persones refugiades catalanes. I van ser refugiats d'aquests dos països, juntament amb d'Uruguai, els que van omplir els nostres carrers durant els anys 70 i principi dels 80. Aquestes persones es van trobar una societat que els entenia i acceptava (tot just acabava la dictadura) i amb una forta identitat històrica. Es van establir estrets lligams entre aquests exiliats i les persones i entitats catalanes que els van acollir i acompanyar en aquesta nova etapa de les seves vides, atenent problemes específics com la salut i la vivenda, organitzant ajuda als que volien fugir dels seus països per estar amenaçats i denunciant la situació que patien.

Avui dia, un bon grapat d'entitats segueixen tenint el mateix paper, però les persones refugiades ja no troben el mateix enteniment per part de la població catalana i és molt difícil que se'ls diferenciï dels immigrants econòmics. I així es troben que, al igual que la població immigrada, el seu recorregut vital i professional no és reconegut, desaprofitant el seu capital humà, que podria ser molt útil per a la nostra societat, així com la seva manera de fer i veure el món.

Les entitats que participem en aquest acte seguirem treballant a favor de les persones refugiades, sol·licitants de protecció internacional desplaçades, apàtrides, reassentades i retornades, per a què es respectin els seus drets tant a casa nostra com a fora de les nostres fronteres i, per tal de defensar els drets d'aquest col·lectiu tan vulnerable, seguirem demanant als poders públics que millorin i ampliïn les lleis que regulen el dret a l'asil i la seva aplicació.

Barcelona, 20 de juny de 2013

Entitats signatàries:

ACATHI, Accem, ACSAR, Centre EXIL, Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat, Comissió d'estrangeria de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona, CCOO Barcelonès, Comitè Català de l'ACNUR, Creu Roja, Institut de Drets Humans de Catalunya, Fundació Casa del Tibet, PEN Català i RESPECT Refugiados.